

2.

A Török Birodalom válasza az olasz ultimátumra 1911. szeptember 28.⁶⁹

A királyi nagykövetség tökéletesen ismeri azon körülményeket, melyek nem tették lehetővé Tripolitánia és Kirenaika számára a kívánt mértékű fejlődést. A dolgok pártatlan tanulmányozása lényegében elég annak megállapításához, hogy az alkotmányos oszmán kormány nem vádolható igazából egy olyan helyzetért, amely az ancien régime műve.⁷⁰ Ezt leszögezve a Magas Porta áttanulmányozta az utóbbi három év eseményeit, hiába keresve olyan eseteket, melyekben ellenséges magatartást tanúsított volna a Tripolitániában és Kirenaikában érdekelt olasz vállalatokkal szemben.

Éppen ellenkezőleg, ebből a vizsgálatból az derült ki, hogy a Porta mindig is elfogadhatónak és normálisnak találta, hogy Olaszország tőkájével működjön közre a Birodalom e részének gazdasági újjáépítéséhez.

A birodalmi kormány tudatában van annak, hogy minden alkalommal kedvező hozzáállásról tett tanúbizonyságot, amikor ilyen értelmű javaslatokkal találta szemben magát. Önként megvizsgált, s általában a legbarátabb szellemben kezelt minden panasztevést, a királyi nagykövetség által felvetett minden ügyet.

Szükséges vajon hozzátenni ehhez, hogy ebben az olasz kormánnyal való barátsági és bizalmi kapcsolatok fenntartására és ápolására irányuló, gyakorta kifejezett akaratának engedelmességet? Sőt, ez az érzés inspirálta akkor is, midőn legutóbb a királyi nagykövetségnek az olasz tevékenységnek az említett tartományokban való széleskörű biztosítása érdekében elfogadható gazdasági engedmények talaján álló egyezményre tett javaslatot.

Ezen koncessziók egyedüli határául a Birodalom magasabb érdekeit és méltóságát, s ugyanígy az érvényben levő szerződéseket szabva, az oszmán kormány bizonyítékát adta békülékeny

---

⁶⁹ In: *Histoire de la guerre italo-turque 1911-1912. Par un témoin.* Berger-Levrault, Paris-Nancy, 1912., pp. 25-26.

⁷⁰ Ez legfőképpen II. Abdul Hamid (1876-1909) uralkodását jelenti.

szándékának anélkül, hogy szem elől tévesztené a más hatalmakkal szemben őt kötelező szerződéseket, melyek nem vesztetik el nemzetközi érvényességüket pusztán az egyik szerződő fél akaratából.

Ami az úgy Tripolitániát mint Kirenaikát érintő biztonság és rend kérdését illeti, az ottomán kormány a helyzet kellő értékelése mellett csak azt képes megállapítani, mint ahogy azt korábban is tette, hogy az olasz és egyéb ott lakó külföldiek sorsát érintő aggodalmakra feljogosító mindennemű okok teljesen hiányoznak.

E vidékeken sem nyugtalanságot keltő propaganda, sem agitáció nem létezik. Az oszmán hatóságok tisztjei és egyéb hivatalnokai feladata a rend fenntartása, mely feladatot teljes felelősséggel teljesítik. Ami a Tripolitániába érkező oszmán katonai szállítmányokat illeti, melyek kapcsán a királyi nagykövetség súlyos következmények bekövetkeztéről szól, a Magas Porta kötelességének tartja megjegyezni, hogy összesen egy szállítmányról van szó, melynek elküldése több nappal a szeptember 26-i jegyzéket megelőzően történt. Függetlenül attól, hogy ez a szállítmány nem foglalt magában csapatokat, nem lehet másra gondolni, mint megnyugtató intézkedésre.

Lényegi kérdéseire koncentrálva a jelenlegi vita az olasz kormány tripolitániai és kirenaikai gazdasági érdekeinek expanzióját biztosítandó megfelelő garanciák hiányában gyökerezik. Amennyiben emiatt nem folyamodik olyan súlyos lépéshez, mint a katonai megszállás, az olasz kormány a Magas Porta azon szilárd elhatározásával fog találkozni, hogy ezt a nézeteltérést elsimítsa.

A birodalmi kormány továbbá elvárja, hogy a királyi kormány ismertesse vele az elvárt garanciák természetét. Amennyiben területi integritását nem érintik, jóvá is fogja hagyni azokat. Vállalja, hogy a tárgyalások ideje alatt katonai tekintetben nem változtat - legyen az akár milyen is - Tripolitánia és Kirenaika jelenlegi helyzetén, s szeretné remélni, hogy a királyi kormány a Magas Porta őszinte hajlandóságára hagyatkozva elfogadja ezt a javaslatot.